

In beweging...

'TOEGEMETEN TIJDEN'

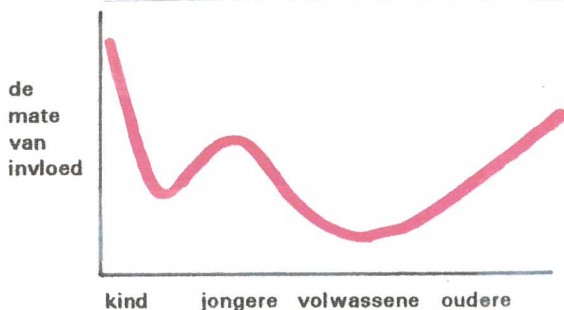
"Eigen ikkig." Daar wilde Marjan het de volgende keer graag over hebben. Net als de andere groepsleden had ze op mijn verzoek een voorkeursthema opgeschreven. Intrigerend! "Wat ziet hier nou toch achter?" vroeg ik me thuis af, "en hoe ga ik erop in?" Van Marjan wist ik op dat moment niet veel meer dan dat ze een 12-jarige dochter heeft, die haar op dit onderwerp bracht.

Natuurlijk, m'n eerste gedachte was: "Ik moet Marjan op haar praatstoel krijgen, zodat ik enig idee krijg wat er achter dat 'eigen' en 'ikkig' schuilgaat. Dat moet dan moet wel behoedzaam gebeuren, want in de groep mag haar dochter niet met alle 'ins & outs' over tafel gaan."

Er schoot nog iets heel anders door me heen: "Eigenlijk zit er iets heel positiefs in die twee woorden, zou Marjan dat zien? In zekere zin is het te hopen dat de 'ikkigheid' van haar dochter sterker wordt. Als ik nou eens iets inbreng over de levensloop van mensen? Misschien tilt dat Marjan er wat boven uit." Ik heb dus thuis een vel karton voorbereid om - als het te pas zou komen - op de volgende avond drie lijntjes te kunnen tekenen als kapstok bij m'n verhaal.

Dat verhaal ontleen ik aan het werk van Baltes, Reese en Lipsitt. Vanuit de levensloopspsychologie hebben zij in 1980 een kader geschapen, dat ik bijzonder verhelderend vind. Ze onderscheiden drie verschillende invloeden op de menselijke ontwikkeling. Die drie spelen steeds gelijktijdig een rol, maar de mate waarin, dat varieert met de leeftijd. Sterk vereenvoudigd komt het hierop neer:

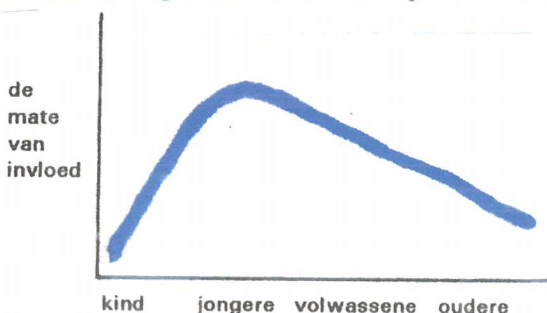
Invloedslijn 1: biologisch gebonden zijn

Ieder mens begint het leven in een eigen lichaam. We zijn allemaal fysiek gebonden en wonen in ons lichaam zo lang ons leven duurt. Dit is zo vanzelfsprekend, dat we er lang niet altijd bij stilstaan. Of we ons dit heel sterk of juist nauwelijks bewust zijn, dat heeft vooral te maken met onze leeftijd. Want afhankelijk van je leeftijd heeft het lijfelijke meer of minder invloed op je doen en laten. In een grafiek wordt het dan ook een wat golvende lijn.

Uiteraard begint deze invloedslijn hoog. Immers hoe een kind in de wereld begint is heel bepalend. "Is ons kind gezond? Drinkt het wel genoeg?" Als ouders zit je die eerste tijd boordevol vragen en elke dag is er wel iets nieuws te ontdekken! De mogelijkheden van het kind breiden zich ongelofelijk snel uit, maar na een paar jaar wordt het allemaal wat rustiger. De biologische ontwikkeling gaat weliswaar gestaag door, maar vraagt minder energie en is in deze jaren niet zo bepalend voor het welbevinden van het kind. In de puberteit komt de lichamelijke ontwikkeling echter in een stroomversnelling en het is best mogelijk, dat Marjans dochter daardoor nogal 'eigen ikkig' bezig is. Het is ook allemaal zo nieuw en anders. Hoe ervaart zo'n meisje dat? Als spannend en interessant of juist als heel verwarrend? Hoe reageren haar leeftijdgenoten op al die veranderingen? En haar ouders? Het zou kunnen dat Marjan het allemaal wat bagatelliseert. Als gezonde veertiger ziet ze misschien over het hoofd dat het lijfelijke bij tijd en wijle een forse dictator is. Ontwakende seksuele gevoelens, onverwachte stemmingswisselingen, lastige jeugdpuistjes... Haar dochter kan het er knap lastig mee hebben.

Invloedslijn 2: historisch bepaald worden

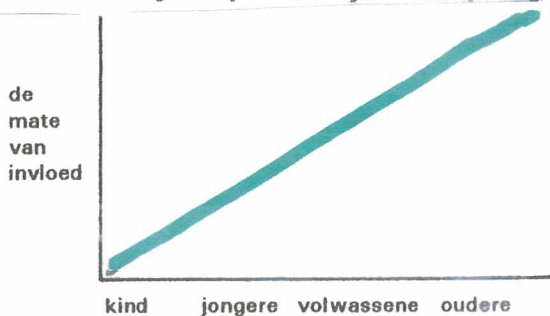

Voor de levensloop van een mens maakt het heel veel uit in welke tijd je opgroeit. Wie als jongere de oorlog 40-45 heeft meegemaakt staat anders in het leven dan een jongere uit de zestiger jaren of de huidige jongeren aan het eind van deze eeuw. Het zijn vooral de ervaringen met de omringende cultuur, die je opdoet in de periode van 10 tot 25 jaar, die hun stempel drukken op je verdere leven. En juist omdat onze samenleving snel verandert komen er zodoende grote verschillen tussen de generaties.

Alhoewel... hoe groot zijn de verschillen nu eigenlijk tussen moeder en dochter? Marjan maakt zich zorgen, vermoed ik. 'Eigen ikkig' schreef ze. Is ze bang dat haar kind wordt opgevoed door de moderne jeugdcultuur? En daardoor alleen nog maar met zichzelf bezig is? MTV, snelle clips, housemuziek, soaps. Voor Marjan misschien allemaal heel verontrustend.

Staat het echt zover van haar af? Marjan heeft zelf als jongere de jaren zeventig meegemaakt. Een heel ander tijdvak, zeker. Zonder zappen tussen tig zenders en nog vóór de digitale revolutie. Maar werd haar tienertijd later niet het 'Ik-tijdperk' genoemd? Met zelfontplooiing hoog in het vaandel en een taboe op gezag. Die trend werkte toen ook door in de wereld van het kind. Driekwart begon je en jij tegen zijn ouders te zeggen, besliste mee over de vakantieplannen enz. Hoe was dat bij Marjan zelf? Anders gezegd: hoe 'ikkig' was zij, toen ze net zo oud was als haar dochter nu? Jezelf-terugplaatsen-in-de-tijd kan Marjan en de andere ouders uit de groep helpen, verwacht ik. Want heel gauw schiet je met elkaar in een avondje somberen over dwarse pubers, egocentrische jongeren, individualistische samenleving... Maar wat voegt dat toe? Voor een deel zou dat in elk geval misplaatst zijn. Want open staan voor wat deze tijd biedt, dat hoort bij jong zijn. Daar kun je zo vól van zijn! Natuurlijk mogen - en soms moeten - ouders dan kanttekeningen plaatsen, maar zou het kunnen dat Marjan teveel kanttekeningen zet?

Invloedslijn 3: persoonlijk kiezen, reageren en vormgeven

Er komt nog iets bij. Over de eerste twee invloeden kun je in vrij algemene termen praten. Marjans dochter en haar vriendinnetjes zitten, biologisch en historisch, als het ware in hetzelfde schuitje. Het leven heeft echter ook een unieke kant! Je leeft het met wie jij bent en dat doe je anders dan anderen. Hier gaat het om persoonsgebonden invloeden. Marjans dochter onderscheidt zich van haar leeftijdsgenootjes door háár manier van reageren op wat ze in het leven meemaakt en door de besluiten die zij neemt. Ze geeft op een heel eigen manier betekenis aan allerlei levenservaringen. Hoe pakt zij dat aan? Wat doet ze met zaken zoals schoolkeuze, ziekte, vriendschappen, akseptatie of juist afwijzing door belangrijke anderen?

Dit zijn allerlei facetten van het leven, waarin ieder mens zich onderscheidt van anderen. Een gebeurtenis die voor de een 'n futiliteit is kan voor een ander de levensloop ingrijpend wijzigen. Over het algemeen neemt dit persoonsgebundene toe met het ouder worden, daarom is het getekend als een opgaande lijn. Gemakshalve ook maar als een rechte lijn, hoewel dat per persoon zal verschillen. In elk geval wordt met de jaren het leven voor iedereen 'eigener' en dat is verheugend. Dat zal Marjan toch ook vinden? Zij is al veel langer onderweg en geeft op háár manier haar leven vorm. Gunt ze dat haar dochter ook? Die lijkt al behoorlijk te weten wat ze wil en wat ze van de dingen vindt. 't Is misschien wennen voor Marjan, dat haar kind zo hard op weg is zelfstandig te worden. Zou het kunnen zijn dat ze als moeder moeite heeft met die omschakeling? Moet de avond daarover gaan?

Was dit het dan voor Marjan?

Mijn vel karton bleef in de tekenmap die avond. Het gesprek is gegaan over hoe we zelf in het leven staan en minder over de kinderen. Met Handelingen 17 als kapstok. Want wat psychologen als Baltes bedenken kan verhelderend werken, maar het is 'slechts' het spreekwoordelijke topje van de ijsberg. Ik geloof ook in Paulus' woorden: "De God, die de wereld gemaakt heeft... heeft uit één enkele het gehele menselijke geslacht gemaakt om op de ganse oppervlakte der aarde te wonen en Hij heeft de hun toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald, opdat zij God zouden zoeken..."

De Schepper heeft iets voor ogen. Met Marjan, met haar dochter. Voor ouders gaat het eigenlijk om die dieperliggende vragen: Zal mijn kind, binnen de haar toegemeten tijd van leven, bij de God uitkomen, die haar op het oog heeft? Kan ze de gaven en mogelijkheden ontdekken die haar van Godswege geboden zijn? Hoe helpen we haar haar begrensdheid te aanvaarden? Tegelijk zijn dit ook de vragen voor onszelf. Welke grondgegevens over mezelf ben *ik* op het spoor gekomen? Heb *ik* enig idee wat de Heer met *mij* voor heeft?

Ik weet niet hoe het bij Marjan thuis verder gaat, maar ik hoop dat ze wat dit betreft iets over haar eigen vragen, onzekerheden en ervaringen bij haar dochter kwijt kan.

